

MANIRISTIČKA SLIKA “BIČEVANJA KRISTA” IZ CRKVE SV. ŠIMUNA U ZADRU

Marija Stagličić

UDK 75.034 (497.13 Zadar) “15”
Izvorni znanstveni rad
Marija Stagličić
Zagreb, Institut za povijest umjetnosti

Autorica obraduje sliku “Bičevanje Krista” iz Stalne izložbe crkvene umjetnosti u Zadru, koja je vjerojatno bila naručena za zadarsku crkvu sv. Šimuna. Slika je ranije bila pripisana mletačkom slikaru Battisti Francu. Na temelju iscrpne poredbene građe slika se smiješta u emilijanski maniristički krug i nastala je pod izravnim utjecajem bolonjskih slikara O. Samacchinija i D. Calvaerta. Izvornik zadarskom “Bičevanju” bila je slika Sebastiana del Piombo iz crkve S. Pietro in Montorio u Rimu.

Prikaz Kristova bičevanja, koji se ikonografski oblikuje u 10. stoljeću, oduvijek je bio pregledan i simetričan, s likom Krista koji je bočno ili sučelice vezan uz stup, a sa strane su postavljena dva, kasnije tri bičevatelja. Od 14. stoljeća u pozadini prikaza javljaju se likovi promatrača, kao Pilat, Bogorodica, sv. Ivan ili sv. Petar.¹ Upravo zbog svoje čistoće i simetričnosti, tema Bičevanja posebno je omilila ranorenesansnim majstorima, među kojima je najpoznatiji prikaz Piera della Francesca koji je temu izdvojio, stvarajući sliku u slici, a ujedno rješavajući problematiku perspektive i simetrije u svom urbinskom “Bičevanju Krista”. Tim radom je područje pod toskansko-umbrijskim renesansnim ozračjem dobilo svoj uzor baziran na crtežu, perspektivi i volumenu.

“Bičevanje” je doživjelo svoje ponovljene inačice i u visokoj renesansi, a u krugu talijanskih manirista kolali su grafički predlošci, pretvarajući ovu temu u pomodni pokušaj približavanja velikom Michelangelu. Visokorenesanski kanon spomenutog prikaza postavio je Sebastiano del Piombo koji je, vjerojatno se služeći Michelangelovim crtežom,

¹ Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva, Zagreb 1990., str. 155.

izradio zidnu sliku u rimskoj crkvi S. Pietro in Montorio.² Otkrivanje Sebastianovih fresaka u kapeli Borgherini odjeknulo je u krugovima mecena pa je umjetnik već 1525. godine dovršio sliku "Bičevanja" za crkvu dell'Osservanza del Paradiso u Viterbu,³ približivši se visokorenesansnim idealima pročišćenih i zatvorenih oblika savršene čistoće. Na toj je slici ukinuo klasičnu kolonadu u pozadini, a lik Krista istaknuo u svjetlu, sublimirajući geometrijske oblike ruku dvaju bičevatelja.

U krugovima manirističkih slikara postala je uzorom upravo Sebastianova rimska slika koja je u sebi imala više vizualnih nego meditativnih elemenata, i u kojoj je prevladavao onaj Michelangelov utjecaj što je kroz snažne aktove njegovih fresaka očaravao slikare druge polovine 16. stoljeća. Slijedili su brojni crteži, grafike i slike koje su bile nadahnute "Bičevanjem" iz kapele Borgherini. Uzor je variran na razne načine: ikonografski, povećanjem broja bičevatelja i dodavanjem likova promatrača; koloristički, sužavanjem palete prema klasičnim visokorenesansnim zagasitim tonovima ili uvođenjem plavoljubičastožutih naglasaka metalnog, manirističkog odsjaja; u detalju, dodajući ili oduzimajući ukras na draperiji ili arhitekturi. U svim radovima ostao je, međutim, isti ikonološki naboj poruke o spasenju kroz oku ugodni prikaz.

Povod ovome članku bila je slika "Bičevanje Krista" koja se nalazi u Stalnoj izložbi crkvene umjetnosti u Zadru. O njoj ima malo podataka u literaturi i izvorima. Najranije je spominje C. F. Bianchi koji ju je pripisao Tizianovoj školi, a nešto kasnije to je ponovio G. Sabalich.⁴ C. Cecchelli, međutim, sliku drži "osrednjom kopijom" istoimene slike Sebastiana del Piombo.⁵ U novije vrijeme sliku je katalogizirao I. Petricioli kao mletački rad XVI stoljeća,⁶ a G. Gamulin ju je pripisao venecijanskom slikaru Battisti Francu.⁷

Zadarsko "Bičevanje" odiše svježinom boja, bez obzira na to što je u nekim detaljima nedovršeno. Veličina je slike 100x81 cm, a u Stalnoj izložbi crkvene umjetnosti nalazi se od osnutka te zbirke. Ranije je stajala na "lijevom zidu u dnu desne lađe"⁸ u crkvi sv. Šimuna. Do danas nisu pronađene arhivske potvrde o njezinoj narudžbi ili kupnji.

² Problematika oko atribucije dvaju crteža koji prikazuju "Bičevanje", a nalaze se u zbirci British Museuma u Londonu, nije u potpunosti razriješena. Michelangelovo autorstvo predloženog crteža i dalje se temelji na Vasarijevom tekstu i datira se u 1516. Sebastiano je uljem na zidu izradio "Bičevanje" između 1521.-24., a u istoj kapeli Borgherini izveo je fresku s dva proroka i "Preobraženje" te uljem naslikao sv. Petra i sv. Franu. Radovi su trajali od 1516. do 1524. Vidi monografiju: *C. Volpe i M. Lucco, L'Opera completa di Sebastiano del Piombo*, Milano 1980., str. 108-110.

³ N. dj., str. 115, slika br. 67. Slika se nalazi u Museo Civico u Viterbu.

⁴ *C. F. Bianchi, Zara cristiana I, Zadar 1887.*, str. 350; *G. Sabalich, I dipinti delle chiese di Zara, Zadar 1906.*, sv. VIII, str. 59, T. sv. VI.

⁵ *C. Cecchelli, Catalogo delle cose d'are e di antichità d'Italia-Zara*, Roma 1932, str. 100. Cecchelli točno uočava sličnost sa slikom S. del Piomba, ali je čudna tvrdnja da je slika oštećena i retuširana, budući da Sabalich još 1906. kaže da je "freschissima di colore e che pare dipinta ieri."

⁶ *I. Petricioli, Stalna izložba crkvene umjetnosti, katalog, Zadar 1981.*, str. 127.

⁷ *G. Gamulin, Za Battistu Franca, Peristil 30, Zagreb 1987.*, str. 70.

⁸ *C. Cecchelli, n. dj.*, str. 101, prema *G. Sabalichu, Guida archeologica di Zara, Zadar 1897.*, str. 366.

Bičevanje Krista, emilijanska maniristička škola, Stalna izložba sakralne umjetnosti u Zadru

Simetričnom renesansnom kompozicijom, postavljenom u unutrašnjost hrama,

dominira lik Krista vezanog uz središnji stup. Lagano je svinutog tijela i pogleda uprtog u pod. Djeluje nestvarno svojim blijedim vretenastim tijelom nesigurnim contrapostom. Trojica ga bičuju, a jedan vezuje za stup. Dva lika u prednjem planu, s uzdignutim rukama sa snopovima šiba, tamnijeg su inkarnata. Lijevi je obuven u presavijene kožne čizme sivoljubičaste boje, a uska crvena tunika kratkih rukava, ispod koje izviruje bijela košulja zakačena na leđima, kontrastira s bojom puti. Ispod nabora košulje vide se kratke nogavice hlača ružičaste boje, a na glavi ima smečkastu kapu i o boku mač.

Desni bičevatelj okrenut je leđima i snažno zamahuje. Ima smeđi kožni prsluk ispod kojega izviruje ružičasta košulja što vijori u pokretu tijela. Na rubovima rukava je obrub bijele tkanine, a prednji je dio tijela obavijen draperijom boje karmina. Lik ima zavrnute plave hlače i bosonog je. Dok je lijevi bičevatelj bradat, onaj desni je golobrad i bez kape, a lice mu je samo naznačeno.

Od dva stražnja lika, lijevi kleči i vezuje Krista za stup, dok u blizini na mramornom podu leži kožna traka. Taj je lik odjeven u renesansnu odjeću plavih tonova i obuven u čizme, a smečkasta draperija pada mu preko koljena. Na glavi ima kapu boje okera.

Četvrti lik se nazire iza Kristova lijevog ramena i zamahuje kožnim bičem. Odjeća mu je smečkastih tonova, a na glavi ima plavi turban. Lice mu je istočnjačko i bradato.

Radnja slike smještena je u unutrašnjosti hrama, čija os perspektive završava lučnim otvorom na lijevoj strani, kroz koji se vide tek naznačeni obrisi plavičastog krajolika. Desno su dva niza po četiri stupa izrađena od tamnog i crvenkastog mramora sa svijetlim kapitelima. Pod je popločan rombovima i pravokutnicima i skošen u perspektivi.

Uočljiv je mali nesrazmjer između likova i arhitektonskih elemenata: Krist je vezan za stup kojem je baza proporcijski u odnosu prema njegovom tijelu, za razliku od gornjeg dijela stupa. Isto tako i ostali stupovi u odnosu s likovima ne uklapaju se logično u prostoru.

Iz opisa slike nameće se stilska analiza ovog rada: skladna renesansna kompozicija razbijena je disonantnim kolorističkim naglascima i neproporcijskom arhitekturom u pozadini, što sve govori o "maniri" druge polovine 16. stoljeća.

Tragajući za autorom ili školom iz koje je mogla poteći zadarska slika "Bičevanja" vraćamo se na Sebastianov rad i vrlo široki krug slikara koji su dolazili u kontakt s rimskom slikom, pokušavajući se približiti idealu druge polovine 16. stoljeća. Mnogi od njih dolazili su pod utjecaj Vasarijevog golemog autoriteta i prihvaćali njegovu "maniru", često puta dostižući modernost preko akademizma.⁹

Ako bismo krenuli kronologijom istraživanja ove teme kod pojedinih slikara naišli bismo na obimnu litereturu u kojoj je najzanimljivija ona što obrađuje crteže i grafike, jer je prikaz "Bičevanja" kolao Italijom, a vjerojatno i Europom, kao inspiracija za istu ili sličnu ikonografsku scenu. Tako se među značajnijima javlja još u prošlom stoljeću knjiga

⁹ O Vasarijevom utjecaju na mlade maniriste vidi u *S. J. Freedberg, Painting in Italy, 1500-1600, Hamondsworth 1971.*, str. 305-314.

Orazio Samacchini, Bičevanje Krista, crtež, Rijksmuseum, Amsterdam

Orazio Samacchini, Bičevanje Krista, Galerija M. Simpson, London

Denis Calvaert, Bičevanje Krista, Galerija Borghese, Rim

Adama Bartscha o slikarima graverima,¹⁰ zatim slijedi rad autora Artura Ewartha Pophama i Johannes Wildea o talijanskim crtežima 15. i 16. stoljeća iz windsorskog dvorca¹¹ te novija knjiga Diane De Grazia Bohlin o grafikama i crtežima obitelji Carracci.¹² U brojnim studijama, monografijama i katalozima izložbâ i galerija spominju se slikari koji su izradili crteže ili slike s temom "Bičevanja Krista" u drugoj polovini 16. stoljeća, ali često puta atribucije se postavljaju vrlo teško ili se za isto djelo dvoji između dvaju ili više autora. Stoga signirana ili dokumentirana djela znače okosnicu oko koje se mogu graditi druge atribucije.

Među brojnim slikama koji se vezuju uz Sebastianovo ostvarenje u kapeli Borgherini najprije se spominju Emilijanci: Orazio Samacchini, čija se jedna slika nalazi u crkvi S. Salvatore u Bologni, a druga, koja mu se pripisuje, u vlasništvu je tvrtke M. Simpson u Londonu. Crtež u Rijksmuseumu se dijeli između njega i njegovog sugrađanina, podrijetlom Flamanca, Denisa Calvaerta, čije slike "Bičevanja" opet se čuvaju, jedna u galeriji Borghese u Rimu, a druga u Nacionalnoj pinakoteci u Bologni;¹³ zatim Agostino Carracci koji je prema amsterdamskom crtežu izradio bakrorez što se čuva u bečkoj Albertini.¹⁴ Među srednjetalijanskim slikarima jedno "Bičevanje" u Galeriji Borghese pripisuje se Taddeu Zuccaru (ili Marcellu Venustiju),¹⁵ dok je od Venecijanaca sliku kopirao Battist Franco u sakristiji katedrale u Urbinu te na crtežu u Windsor Castel-u,¹⁶ a crtež u rimskom Gabinetto Nazionale delle Stampe pripisuje se Palmi Mlađem.¹⁷ I hrvatski minijaturist Julije-Juraj Klović, inspiriran Michelangelovim predloškom, izradio je crtež što se čuva u Royal Library of Windsor Castle.¹⁸ Postoji još niz slika i crteža suvremenih ili kasnijih kopija čiji autori još nisu bliže određeni. U novije vrijeme povećan je ovaj niz djela slikom majstora Josefa Heintza Starijeg, podrijetlom iz Basela,¹⁹ čija je slika pohranjena u

¹⁰ A. Bartsch, *Le Peintre Graveur*, Leipzig 1870, XVI, ponovljeno izdanje Würzburg 1920., str. 122.

¹¹ A. Popham i J. Wild, *The Italian Drawing of the XV and XVI centuries in the collection of H. M. the King of Windsor castle*, at Windsor Castle, London 1949., str. 232.

¹² D. De Grazia Bohlin, *Prints and related Drawings by the Carracci Family*, Washington 1979., fig. 36.

¹³ Relevantna literatura A. Bartsch, n. dj.; R. Longhi, *Precisioni*, Roma 1928.-VII, str. 217; L. Düssler, *Sebastiano del Piombo*, Basel 1942., str. 139; Popham and Wild, n. dj., str. 232; A. Emiliani, *La Pinacoteca nazionale di Bologna*, Bologna 1967., str. 171; D. De Grazia Bohlin, n. dj., fig. 36 a; Dall'avanguardia dei Carracci al secolo barocco, Bologna 1580-1600 (katalog), Bologna 1988., fig. 5 i 36.

¹⁴ Vidi D. De Grazia Bohlin, n. dj., fig. 36.

¹⁵ C. Volpe i M. Lucco, n. dj., str. 109.

¹⁶ Crtež je publiciran u navedenoj knjizi Pophama i Wilda koji ga pripisuju S. del Piombu, dok ga u monografiji M. Lucco pripisuje B. Francu.

¹⁷ C. Volpe i M. Lucco, n. dj., str. 109.

¹⁸ M. Cionini-Visani, *Julije Klović*, Zagreb 1977., str. 104.

¹⁹ *Arte fiamminga e olandese del Seicento nella Repubblica Veneta*, katalog pripremila C. Limentari Virdis i D. Banzato, Milano 1990., str. 108.

Orazio Samacchini, Bičevanje Krista, S. Salvatore, Bologna

Gradskom muzeju u Bresci, i sjevernotalijanskog slikara Bernarda Zenalea, čija se slika čuva u Pragu.²⁰

Zadarska slika "Bičevanja" donosi varijaciju teme koja se u drugoj polovini 16. stoljeća često javlja u raznim tehnikama, a uzor joj je bila istoimena slika Sebastiana del Piomba, kako je primijetio C. Cecchelli. Uočljiva je posebna sličnost između zadarske slike i amsterdamskog crteža. Interijer je identičan, kako po broju stupova tako i po uzorku na podu. Lijevi i desni bičevatelj kopije su onih na crtežu, a lik Krista ponavlja isti kontrapost. Čak se i dva stražnja lika strogo pridržavaju crteža. Na zadarskoj slici nema ponekih detalja arhitektonskih ukrasa, a likovi u pozadini, kao i arhitektura, potpuno su izostavljeni.

Toliko napadana sličnost s amsterdamskim crtežom dovodi zadarsku sliku u krug emilijanskih manirista, a posebno D. Calvaerta i O. Samacchinija. Zadarska je inačica pod snažnim utjecajem bolonjskog kruga, ne samo u kompoziciji slike, čije ishodište je u amsterdamskom crtežu, već i u korištenju istih boja što se javljaju na Calvaertovoj slici u bolonjskoj Pinakoteci.

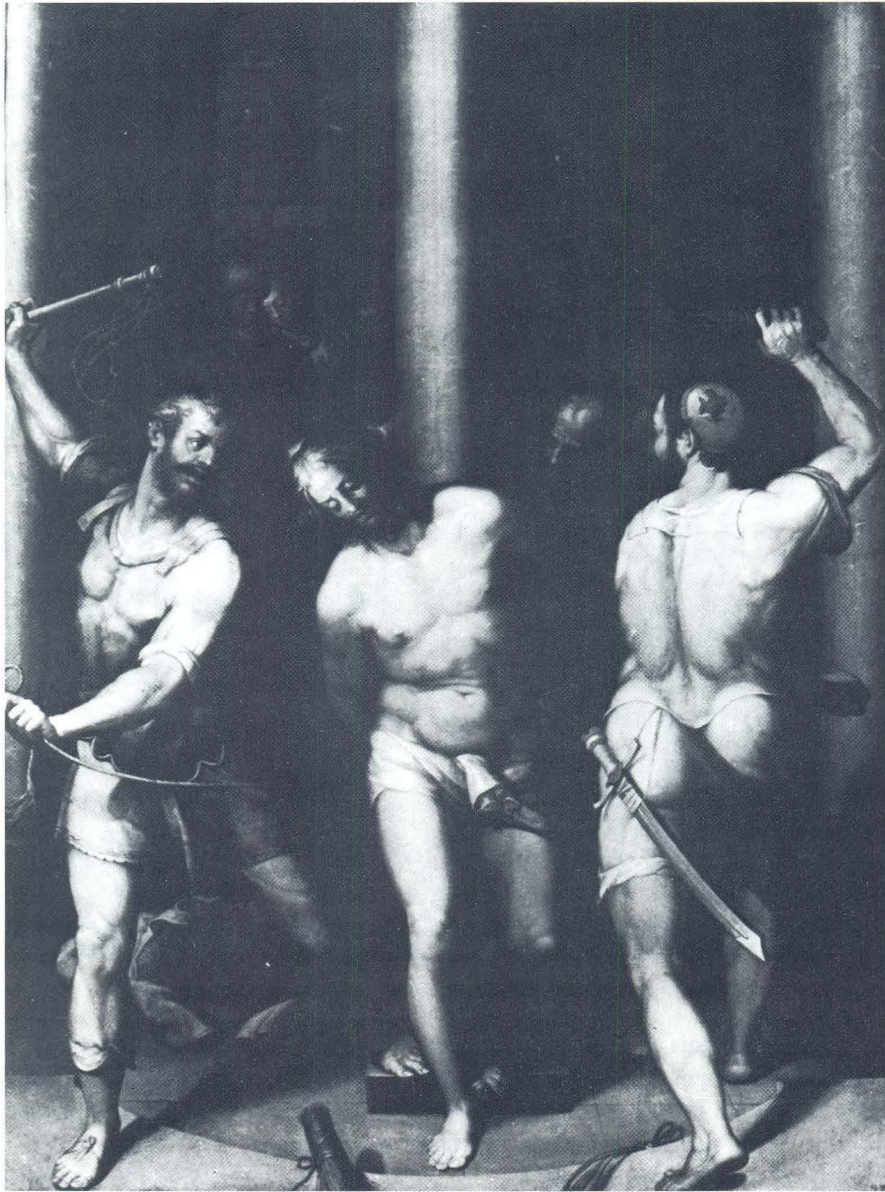
Uspoređujući tri slike, zadarsku, londonsku i rimsku,²¹ može se zaključiti da je zadarska bliža onoj londonskoj po tome što se na obje susreću po četiri stupa u interijeru, dok su na rimskoj tri. Također se u obje slike ne pojavljuje peti lik vojnika kao ni dječarac s desne strane. Na rimskoj slici, također, lijevi vojnik nema mač, što se na druge dvije slike javlja. Na zadarskoj slici pozadina je samo naznačena, pa se po tome razlikuje od obje jer nema likova promatrača.

Uočljiva je posebna sličnost između zadarske slike i amsterdamskog crteža na kojem vidimo istovjetno nabiranje košulje na liku lijevog vojnika (ponavlja se na londonskoj). Isti lik je u oba slučaja obuven u čizme (na londonskoj slici se ponavljaju potankosti, dok je na zadarskoj manje detalja). Pod je ukrašen na isti način (na londonskoj nije uopće ukrašen, a na rimskoj se koristi drugačiji uzorak), a šibe u ruci stražnjeg bičevatelja vijore se u istom smjeru.

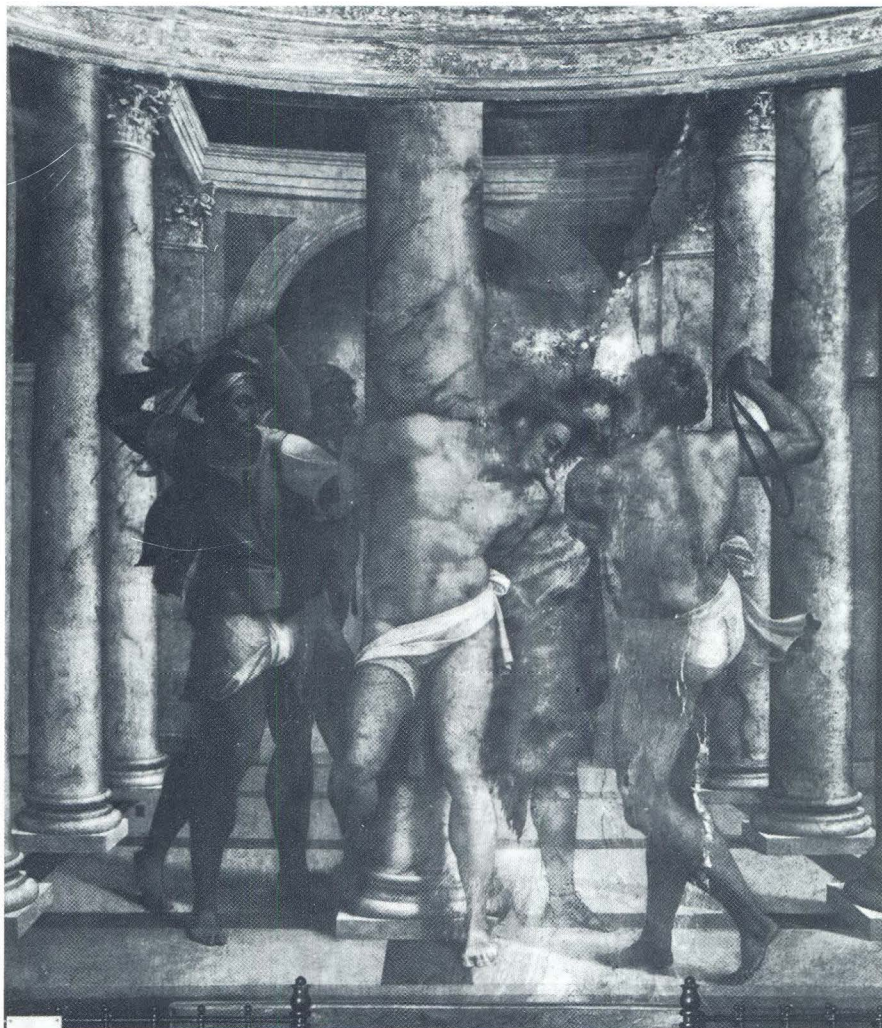
Na temelju iznesenih usporedbi, zadarska slika je vrlo bliska amsterdamskom crtežu i londonskoj slici. Ovdje treba istaknuti još jedan element koji se čini jednako važan kao i detalji samoga crteža i kompozicije, a to je način korištenja sfumata. Iako je usporedni materijal rađen većinom preko fotografija, može se zamijetiti različita tehnika sjenčenja. Ono je na akademsko sjevernjački način nazočno na amsterdamskom crtežu i Samacchinijevoj slici u S. Salvatore u Bologni, dok je bliže rimskom, odnosno vasarijevskom načinu na Calvaertovim slikama (Pinacoteca u Bologni, Galleria Borghese) i londonskoj slici. Zadarska slika je opet svojom mekom kolorističkom nedovršenošću bliska tonskom sfumatu venecijanskog tipa.

²⁰ O. Pujmanova, A "Flagellation" by Bernardo Zenale in Prague, u *The Burlington Magazine*, July 1990., str. 492-494.

²¹ Sve tri slike imaju ishodište u amsterdamskom crtežu. Ona u rimskoj galeriji Borghese pripisivana je slijedećim umjetnicima: T. Zuccaro, C. d'Arpino, D. Calvaert, O. Samacchini, T. Passerotti. U posljednje vrijeme atribuirana je D. Calvaertu.

Denis Calvaert, Bičevanje Krista, Nacionalna pinakoteka, Bologna

Sebastiano del Piombo, Bičevanje Krista, S. Pietro ni Montorio, Rim

Što se tiče boja, zadarska slika se ugleda na maniru Calvaertovog "Bičevanja" iz Pinakoteke u Bologni, ponavljajući boje na odjeći lijevog i desnog bičevatelja, a posebno ljubičaste tonove. Ipak, da li zbog nedovršenosti slike ili dvoumljenja oko primjene svijetlih manirističkih tonova, izostala je žuta, a ružičasta i zelena tek su naznačene.

Detalj na spomenutoj Calvaertovoj bolonjskoj slici, na kojoj je lik u pozadini prikazan s trubanom, također se može povezati sa sličnom idejom na zadarskoj slici. Na njoj je prikazan lik Turčina s turbinom kako bičuje Krista. Maniristički su se slikari rado služili složenim ikonografskim porukama namijenjenim tadašnjem sofisticiranom

društvu.²² I ovdje se u liku Turčina može pročitati simbolično značenje slike, koja osim prikaza biblijskog bičevanja Krista donosi i poruku koja se odnosi na osmanlijsko porobljavanje kršćana. Takvo tumačenje ovog detalja ujedno ukazuje da je slika bila naručena iz naših krajeva, koji su u drugoj polovini 16. stoljeća vodili teške borbe s turskom nadirućom vojskom i uzaludno se obraćali kršćanskom Zapadu za pomoć.²³

Tko je bio majstor koji je izradio zadarsko platno može se samo opisno kazati. To je bio slikar koji je po toplim tonovima i finim prelazima, posebno na djelovima inkarnata blizak Venecijancima,²⁴ ali koji je privučen sjevernotalijanskom manirom vjerojatno bio u slikarskoj školi što ju je D. Calvaert 1572. otvorio u Bologni, a koju su pohađali i tako značajni učenici kao što su Domenichino, Reni i Albani. Na izravnu vezu s Emilijancima upućuje kopiranje Samacchinijevog crteža iz Rijksmuseuma i ugledanje na Calvaertovo korištenje boja. Nedovršenost rada, međutim, oduzima djelu vrlo značajnu završnicu koja bi pomogla prepoznavanju nekog od poznatih slikara sjevernotalijanske "manire".

Ovim radom pokušalo se približiti djelo njegovim izravnim uzorima i smjestiti ga u krug emilijanske manirističke škole druge polovine 16. stoljeća.

²² Hipotezu o novom značenju "Bičevanja" u 16. st. kao "turskom biču protiv kršćanstva" iznio je I. Kokot, *La fonte ispiratrice nei capolavori delle aquile (II): La cappella Borgherini a S. Pietro in Montorio - La Resurrezione di Lazzaro "di Sebastiano del Piombo" u "Fede e Arte"*, 1954. U spomenutoj monografiji M. Lucco odbacuje tu zamisao kao tumačenje za sliku u kapeli Borgherini. Ovo ikonografsko "skretanje" lako je čitljivo na zadarskoj slici, ali je u prošlom stoljeću stvaralo zabunu kod kritičara. Tako se Sabalich u navedenom djelu pita: "Il terzo sergente ha un vestito le cui maniche sono a stoffi forse alla turchesca poiche gli si scorge un turbante; ma perchè un orientale percuote Cristo?"

²³ O nabavci slike još nema traga u arhivskim spisima, ali sve upućuje da je ona bila naručena upravo za crkvu sv. Šimuna (ranije sv. Stjepana) u koju je, nakon što je crkva sv. Marije Velike trebala biti srušena zbog strateških razloga 1570. g. prenesena raka sv. Šimuna (1632.). Upravo u drugoj polovini 16. st. Zadar predstavlja veliko gradilište novih utvrda za obranu od neposredne turske opasnosti.

²⁴ Protiv Venecijanca Battiste Franca govori nježni, gotovo eterični lik Krista, a i nedostatak hladnog akademizma koji je čest u njegovom urbinskom opusu. Vidi W. Rearick, *Battista Franco and the Grimani Chapel*, u "Saggi e Memorie di storia dell'arte", Venezia 1959., str. 112.

UN DIPINTO MANIERISTICO DELLA “FLAGELLAZIONE DI CRISTO”
DALLA CHIESA DI S. SIMEONE A ZADAR

Marija Stagličić

Il dipinto “La flagellazione di Cristo” della Esposizione permanente d’arte sacra a Zadar (Zara), è un lavoro interessante della seconda metà del XVI sec. Commissionato molto probabilmente per la chiesa zaratina di S. Simone allora appena consacrata, presenta un interessante dettaglio nel flagellatore orientale come messaggio simbolico intorno al pericolo sempre presente di assedio della città da parte dei Turchi e di devastazione dei suoi dintorni.

Quest’opera è stata finora attribuita alla scuola di Tiziano, a una bottega veneziana del XVI sec. e al pittore veneziano Franco Battisti. Il modello della “Flagellazione” zaratina, come di numerosi altri dipinti sullo stesso tema, era il dipinto di Sebastiano del Piombo dalla chiesa di S. Pietro in Montorio a Roma (1521-1524). Le variazioni sul tema di Sebastiano crearono cerchie artistiche intorno ai nuovi sotto-modelli che tramite la grafica si diffusero in Italia e in Europa. Confrontando le rappresentazioni della “Flagellazione” del Rijksmuseum di Amsterdam, di una collezione privata londinese, della galleria Borghese a Roma e della Pinacoteca Nazionale a Bologna, l’autrice ha collocato il dipinto zaratino nella cerchia manieristica emiliana, rispettivamente, lo ha annoverato tra le opere che subirono l’influenza diretta dei pittori bolognesi O. Amacchini e D. Calveart.